

שם משואל

2. התשובה יראה מי קוצם 2

3

שנת תרע"ח

במד"ר (פ' ט' ד') רבי חמא בר חנינא ורבי יונתן, רחבי"ח אמר משל למלך שבנה פלטין ראה אותה וערבה לו, אמר פלטין פלטין הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה זו. רבי יונתן אמר משל למלך שהי' משיא את בתו ועשה לה חופה ובית וסידה וכיירה וציירה וראה אותה וערבה לו, אמר לה בתי בתי הלואי תהא החופה הזאת מעלת חן לפני בכל עת כשעה זו. כך אמר הקב"ה לעולמו, עולמי עולמי הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה זו. ויש להבין מהו ענין השינוי שבין שני המשלים ובמה פליגי:

והנה יש מדרשים חלוקים ונראה דהנה יש מדרשים חלוקים בענין ישראל והתורה מי מהן התכלית וקדום בבריאה או במחשבה. ועיין בפ' א' סי' ד' ד"א מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, ובב"ר פ' י"ד סי' וא"ו וכן הוא בתדב"א שהמשיל את התורה לעבר זקן המלמד את בן המלך, ומוכן דבן המלך הוא התכלית וקדום, ור' בניה ס"ל העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, וכן ברש"י בזכות התורה ובזכות ישראל, הרי שהקדים לזכות התורה, משמע נמי שהתורה היא התכלית וישראל נבראו בשביל התורה:

ויש לפרש דאלו ואלו דברי אלקים חיים, ולא פליגי דהנה בווה"ק דאורייתא סתים וגליא כמה דשמא קדישא סתים וגליא, והנה בווה"ק דתרי"ג המצוות נקראין תרי"ג עיטין דאורייתא, וברמב"ם (סוף הלכות תמורה) שרוב דיני התורה

פרשת בראשית

ה'ל' ג' ח' א' ז' ב' י' ו' ט' ד' ג' ב' א'

שנת תרע"א

לא כשברי כלים שכל אחד בפני עצמו. וז"ש כיון שנעקר תוהו ובהו מן העולם. דלכאורה אינו מובן הלא תוהו ובהו נעקר תיכף בבריאת יום ראשון, ולמה כתב המדרש דווקא כיום השביעי, אך הוא הדבר שאמרנו דאז באה בעולם רוח חיים ושלימות הבריאה, וזהו היפך תוהו ובהו וא"כ עד שבת שפיר נקרא שלא נעקר תוהו ובהו מן העולם:

והנה ידוע שעולם שנה נפש הם במתכונת אחת. וכמו בכל העולם הכללי כן בכל איש פרטי. המוח והלב הם כנגד שמים וארץ, מוח בחינת שמים ולב בחי" ארץ, וישוב הדעת הוא התכללות מוח ולב, שהמוח מאיר ללב, והלב הוא מלך כל האברים, וע"י ישוב הדעת נעשה הכל כול אחד, ובלעדי ישוב הדעת נקרא שהו"א תוהו ובהו. ובמד"ר (פ"ב) ובהו זו מלכות מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן, ובהלה היא היפוך ישוב הדעת. והנה בשבת כתיב (שמות ל"א) לדעת כי אני ה' מקדישכם. וכמו בכלל הבריאה כשבא י"בת נעקר תוהו ובהו, כמו כן הוא באדם הפרטי, ונראים שני דיוסקוסים נאים, וזהו מוח ולב:

במד"ר רבה (פ' י') ר' חמא פתח הגו סיגים מכסף וגו' אמר ר"א בשם ר' יעקב משל לאמבטי שהיתה מליאה מים והיו בה שני דיוסקוסים נאים, כל זמן שהיתה מליאה מים לא היתה מלאכת דיוסקוסים נראית, כיון שפסקה וניערו המים שבתוכה נראית מלאכת הדיוסקוסים, כך כ"ז שהיה העולם תוהו ובהו לא נראית מלאכת שמים וארץ, כיון שנעקר תוהו ובהו מן העולם נראית מלאכת שמים וארץ, ויצא לצורף כלי נעשו כלים הדא הוא דכתיב ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, צ"כ:

הנה כל בריאה פרטית מבריאת שמים וארץ טרם בוא יום השבת הי' כל פרט ופרט בפני עצמו כי הי' חסר בהם כל המאחד אותם, אך כאשר בא יום השבת בא בכל בריאה פרטית רוח נפשי והי' השבת כמו הנפש באדם חי וכמ"ש שבת וינפש, וכמו רוח חיים שבאדם שהנפש היא התכללות כל האברים, וכל אבר משיג כה כללי על ידה, תדע שאין סומא מוליד סומא, ואם לא היתה בו רוח וזיים הי' כל אבר בפ"ע, ואין זה חיבור כי חיבורי אוכלי כמאן דמפרתי דמי, וזהו הפירוש ויכולו שנעשתה כל הבריאה כלל אחד. וז"ש כמ"ד נעשה כלי, דכלי היינו כלל

חן, ולהיפוך כשנתיישן והורגל בדבר ואין בו חדשות נתמעט החן מיום ליום, וע"כ כשאמר הלואי תהא מעלת חן לפני כל עת וכו' הכוונה שהי' עבודתם של ישראל בחיות והתלהבות חדשה בכל יום, וכמ"ש (דברים י"א) אשר אנכי מצוה אתכם היום ופירש"י שיהיו עליכם חדשים כאלו שמעתם בו ביום. וכן נמי בתורה שלעומת שלומד בחיות ורגש והתלהבות חדשה מושך נמי אלקות בתורה, וע"כ מוצא בה תמיד חדשות, וכאמרם ז"ל (עירובין ג"ד:) מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה וכו' מוצא בהן טעם. ובין למ"ד שהכוונה שתכלית העולם היא ישראל, ובין למ"ד שתכלית העולם היא התורה הכוונה על ההתחדשות, ושניהם אמת שבשביל ההתחדשות של ישראל בעבודתם ובשביל החידוש שבתורה העולם מעלה חן כל עת:

והנה פלטין של מלך הוא המקום שדור בו המלך עם בניו וב"ב. וידוע שבניו וב"ב של הקב"ה הם ישראל, וכדברי תדב"ר (פ"א) בפסוק ימים יוצרו ולא אחד בהם זה יום השבת וכו' ונח בשביעי נתרצה עם בניו ועם ב"ב ע"ש. ולפי"ז מה שהמשיל את העולם לפלטין ואמר עולמי עולמי הלואי תהא מעלת חן לפני וכו' הכוונה על היישרת ישראל, כי הכל נברא בשביל ישראל וישראל הם התכלית, וזה שהמשיל לחופה הנעשית לבתו של מלך, וידוע שהתורה נקראת בתו של הקב"ה כבמד"ר (פ' תרומה) בתי שנתי לך יחידית היא ע"ש, והיא נקראת מאורשה לישראל, וכמו מלך שלוקח חתן לבתו כוונתו לתועלת בתו, כן העולם ומלואו לתועלת התורה והתורה היא התכלית ושניהם אמת כנ"ל:

והנה זה שאמר הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה זו, כידוע שדבר חדש מעלה

אינו אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וע"כ הנגלות שבתורה הם בשביל ישראל, וכדברי התדב"א שהתורה היא כמשל עבד זקן המלמד את בן המלך שזה יוצדק בלבושי התורה, אבל פנימיות התורה יוצדק לומר להיפוך שישראל בלמדם את התורה למטה אפי' בנגלות משפיעים אלקות בתורה, וכן פי' הרב הלשון תורה לשמה בשביל התורה, וכמו שפי' כ"ק אבי אדומ"ר וצללה"ה בהא דאמר ז"ל (תנא דב"א רבה פ' י"ח) כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, והדברים עתיקים, וזהו נמי הענין דהמצוות הן צורך גבוה, כמ"ש הרמב"ן וא"ע וכל חכמי האמת שישראל מתקנים בזה את כל העולמות, וכל זה כשנעריך את התורה נגד חיצוניות ישראל, אבל בפנימיות ישראל שהיא חלק אלקי ממעל לא יוצדק לומר אם פנימיות התורה קדמה או ישראל קודמים שהרי אורייתא וקוב"ה וישראל כולא חד:

נראה

נראה

ע. סיגה שרונ אצט גאן זין - סיגה היום אז וזלאל גזלאל

7 הן האדם היי כאחד ממנו וגו' ועתה פן
 ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל
 וחי לעולם וישלחהו ה' אלקים מגן עדן
 לעבוד את האדמה אשר לקח משם ויגרש
 את האדם וגו'. ויש לדקדק כי אחר
 שכתב וישלחהו חזר וכתב ויגרש דהיינו
 הך. ובתדב"א ויגרש את האדם מלמד
 שנתן לו הקב"ה גירושין כאשה. ועדיין
 איננו מיושב, כי שילוח נמי הוא לשון
 10 גירושין, כי בגירוש אשה לא נאמר כלל
 לשון גירושין אלא לשון שילוח. ונראה
 דהנה כ"ק אבי. אדומ"ר זצלה"ה פי'
 דברי התדב"א שנתן לו גירושין כאשה.
 היינו כי גירוש אשה אף שעודנה עמו
 בבית מ"מ נקראת גרושה ולשון גרושה
 הוא שנפסק החיבור שבינה לבין בעלה.
 וזה שאמר התדב"א שמקודם הי' להאדם
 דביקות וחיבור להשיי. ועתה נתגרש
 כאשה ונפסק החיבור. ופירש בזה דברי
 20 המדרש (פ' נ"ו) שמדמה נסיונותיו של
 אאע"ה לגירושין. והיינו שאאע"ה בהיותו
 דבוק בהשיי לא הי' שייך לקרוא להם
 נסיון. כי כל הדברים שבעוה"ז לא הי'
 להם שום תפיסת מקום נגד דביקותו
 בהשיי. וע"כ בכל נסיון נלקחו ממנו
 החיבור והדביקות. וזהו וירא את המקום
 מרחוק. היינו שראה את השיי. שנקרא
 מקום. מרוחק ממנו. וזה נקרא גירושין.
 ודפח"ח:
 30 והנה האריו"ל מקשה הלא לא הגלה
 הקב"ה את ישראל לבין האומות
 אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. היינו
 הניצוצות הקדושים המפוררים בכל העולם.
 וא"כ מה הי' אילו לא חטאו ישראל איך
 היו הניצוצות הקדושים מלוקטים. ותירץ
 שבאם לא חטאו ישראל הי' כוחם יפה
 למשוך אליהם מרחוק כל חלקי הקדושה
 המפוררים מסוף העולם עד סופו. אך
 אחר שחטאו צריכין לגלות לילך ולחזור
 עליהם במקומם:
 40 והנה ידוע במדרשים שגלות ישראל דומה
 לגירוש אשה אדה"ר מג"ע. והנה הוא
 בא ללמד ונמצא למד, שידוע שבבריאת
 העולם היו ניצוצות קדושים מפוררים
 בכל העולם משבירת הכלים. כידוע ליו"ת.

8 והנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה.
 איינו שבעבודתו בג"ע במ"ע ול"ת
 וקרבות כבמדרש. הי' כמו יפה למשוך
 אליו לג"ע את כל חלקי הקדושה מכל
 העולם. אך אחר החטא כתיב וישלחהו
 ה' אלקים מג"ע לעבוד את האדמה אשר
 לקח. כי האדם נברא עפר מן האדמה
 שפרשיי שצבר עפרו מכל האדמה מארבע
 הרוחות. והיינו שאחר החטא הוא צריך
 לחזר בארבע רוחות העולם וללקט משם
 10 ניצוצי הקדושה. וכמו שישראל בגלות
 ע"י הרדיפות והמניעות שהגויים מציקים
 לישראל בארצות אויביהם וישראל
 מתחזקים באמונה ועומדים בנסינום למרות
 כל המניעות. בזה מוציאים את כל חלקי
 הקדושה. כידוע בסוד אשר שלט האדם
 באדם לרע לו. היינו שליטת אדם בליעל
 באדם דקדושה לרע לו לאדם בליעל שע"י
 שליטה זו מוציאים ממנו את כל חלקי
 20 הקדושה. ובדוגמא זו הי' אדה"ר נצרך
 לחזר בארבע רוחות עולם. אך לעיל
 אמרנו דבעוד שהאדם דבוק בהשיי לא
 שייך לקראתו נסיון שהכל אפס ואין
 נגדו. מה גם אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה.
 ע"כ לא הי' אפשר להתקיים הוצאת חלקי
 הקדושה כנ"ל בעוד הוא דבוק. וע"כ
 היתה העצה ויגרש את האדם. היינו שנוסף
 על כך שהוא צריך לחזר בד' רוחות
 העולם כנ"ל נצרך נמי שיהי מגורש
 30 כאשה להפסיק החיבור כנ"ל. והשילוח
 והגירושין יתמידו בורעו אחריו עד
 שיתוקן ב"ב החטא ההוא. והיינו שכל
 חלקי הקדושה המפוררים יתלקטו ויתוספו
 על הקדושה הכללית. ובוה יש לפרש
 ענין עץ החיים. שנראה מהכתוב שמקודם
 לא נאסר עליו עץ החיים עד אכלו מעץ
 הדעת. והיינו כי מטבע עץ החיים להשפיע
 באדם דביקות בהשיי שהיא החיים
 האמיתיים. היפוך עץ הדעת שנתן בו דעת
 40 חיצונית. ואכילת עץ החיים גורמת היפוך
 הגירושין כנ"ל. אי"כ אם יאכל מעץ החיים

9 ולא יתגרש עוד. לא יהי אפשר לו ללקט
 את חלקי הקדושה כנ"ל שוהי תכלית
 בריאתו:
 וממוצא הדבר שכל השילוח מג"ע
 והגירושין אינם לעונש רק
 לתיקון שבלתי אפשר בלעדיו. ומכאן
 חשובה להמתאוננים על המניעות. שצריכין
 להבין ולהשכיל שזה כל תיקונם וצריכין
 לקבל זה באהבה. ובוה יש לפרש מאמר
 10 המדרש (פ' כ"א) ועתה פן ישלח ידו אין
 ועתה אלא תשובה. היינו שזה עצמו שלא
 יאכל מעץ החיים כדי שיתקיימו בו
 הגירושין זוהי התשובה. וכענין ישראל
 אחר מעשה העגל שהתנצלו את עדים
 מהר חורב שהיתה להם חירות ממה"מ
 ומשעבוד מלכיות והם קבלו על עצמם
 באהבה. אלא שאדה"ר לא היה שליט
 ברוחו מפאת כחות הרע שנשתאבו בתוכו
 כמו שכבר אמרנו בזה. וע"כ השיב פן
 20 היינו לאו כבמדרש. והיינו שידע שאין
 בכוחו להתאפק מלאכול מעץ החיים
 להציל עצמו מכל רע. אז אמר הקב"ה
 שבדאי ישלח ידו ויקח מעץ החיים.
 וכבר אמרנו שזה ענין שליחות שהיד
 אינה עושה מעצמה עד שמכריחה. ובוה
 שהאדם מקבל על עצמו לעמוד נגד כל
 המניעות והנסינות. הן נסיון עושר לטוב
 והן למוטב. בזה הוא תיקון כללי על
 חטא אדה"ר כנ"ל. ויש לומר עוד דבאם
 30 קיבל אדה"ר על עצמו שלא לאכול מעץ
 החיים שזו היתה תשובתו כנ"ל [היינו
 שבאם הי' ביכלתו לקבל כנ"ל] בודאי
 הי' נפטר מהרבה צרות בקבלתו לבד.
 כעין מיום שנתת אל לבך להבין ולהתענות
 לפני ד' אלקיך נשמעו דבריך (דניאל י').
 וכ"כ זה נוהג בכל האדם שהאיש המקבל
 על עצמו באמת לעבוד את השיי נגד
 כל המניעות שבעולם. בזה עצמו נחשב
 לו כאילו כבר עברו עליו. ויסורין
 40 בדלין הימנו. וישוב לאור באור החיים
 אמן:

ע"כ

ע"כ